

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 1. Vtrum quando aliquod opus externum per se bonum eligitur ob alium finem, electio illa habeat primariam speciem boni ex intrinseca bonitate medij, accidentariam autem ex fine: similiter ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

voluntate, solum per aliud & mediata ad genus moris pertinent.

39
Solummodo
obiectiones

Obijcies Primò, Id quod directè & per se est volitum, tribuit speciem naturalem actui voluntatis: atqui malitia obiecti potest esse directè volita; vt patet in odio Dei, in amore peccati vt est offensio Dei: ergo saltem tunc tribuit speciem naturalem actui.

Malitia
non potest
per se esse
volita.

Respondeo Negando minorem. Potest enim malitia esse directè volita, non tamen per se, id est, ita vt non propter aliud; quia malitia non est per se amabilis: vt patet in odio Dei; qui enim odit Deum, vult Deum non esse, non quod hoc per se ei placeat; sed quia placet carentia poenae quam Deus infert, & licentia vitæ quam prohibet. Sic qui amat peccatû, quatenus est offensio Dei, quod propriè diabolicum est, non amat ipsam offensio-nem per se, sed quia per illam se quodammodo de Deo vindicat.

Obijcies Secundò, Vitia inclinant ad actus moraliter malos: atqui non inclinant nisi ad speciem naturalem actuum; ergo species naturalis non distinguitur à morali in vitijs.

Respondeo Negando Minorem. Etsi enim non inclinant primariò ad malitiam moralem; tamen absolute in eam inclinant, tamquam ad quid annexum speciei naturali actuum, sicut etiam inclinant ad rationem demeriti. Primariò enim & ex natura sua inclinant ad speciem naturalem actuum: secundariò autem, tamquam ad quid annexum speciei naturali in agente libero, inclinant ad malitiam moralem, quæ est conditio quædam accidentaria speciei naturalis.

40

Dices, Ergo nullus habitus est essentialiter vitiosus, sed solum per accidens; quia solum per accidens inclinat ad malitiam moralem actus.

Nullus ha-
bitus est es-
sentialiter
vitiosus.

Respondeo, Concedendo totum, si loquamur de habitu vitioso considerato secundum suam speciem naturalem. Sicut enim species naturalis actus vitiosi, accipitur ex ordine ad aliquod bonum delectabile, vel commodum natura, cui annexa est aliqua turpitudine; ita species naturalis habitus vitiosi. Vnde non est de essentia illius habitualis inclinationis, quod inclinet in malum morale, sed quod inclinet in aliquod bonum delectabile, vel commodum, cui ratione alicuius circumstantiæ vel præcepti connexa est malitia. Secus in virtutibus: harum enim habitus essentialiter & per se primò inclinant in bonum honestum quale; non tamen in esse morale actuale, seu in libertatem: quia inclinatio virtutis est naturalis & ad vnum determinata.

Habitus
virtutum
essentialiter
sunt
virtutes.

ARTICVLVS VI.

Vtrum actus habeat speciem boni vel mali ex fine?

41

Prima Conclusio. Actus interior voluntatis accipit speciem boni vel mali ex fine. Ratio est, quia accipit speciem ab obiecto; finis autem est obiectum voluntatis: ergo accipit speciem à fine.

Secunda Conclusio. Actus exterior secundum se consideratus, accipit speciem suam ab obiecto seu materiâ. Patet in homicidio, sacrilegio, furto, &c.

Tertia Conclusio. Actus exterior consideratus vt est actus humanus seu moralis, accipit speciem boni vel mali ex fine. Probat, quia actus exterior non est actus humanus, nisi quatenus est voluntarius: atqui voluntas accipit speciem à fine: ergo &c. Hinc sequitur

Quarta Conclusio. Actus humanos formaliter consideratos habere speciem à fine: materialiter autem ab obiectis actuum exteriorum. Probat, Quia actuum humanorum pars formalis, est actus interior voluntatis, qui habet speciem à fine: pars autem materialis est actus exterior, qui habet speciem à materiâ circa quam.

Notandum, Actum interiorem voluntatis verari immediatè vel circa finem, vel circa medium: hoc autem medium vel habet aliquam bonitatem per se amabilem, quæ tamen vltius sit vtilis ad aliud bonum; vt opera virtutum sunt amabilia ob propriam honestatem, & tamen vltius sunt vtilia ad salutem, & ob hanc vtilitatem amabilia: Vel non habet aliquam talem bonitatem, sed solum est amabile propter aliud, vt pharmacum ob sanitatem, opera poenitentiae ob satisfactionem. Rursus, medium quod eligitur ob aliquem finem, vel est actus exterior, vt fumere pharmacum; vel actus interior voluntatis, vt amare Deum, dolere exteriori de peccatis propter Deum, velle dare eleemosynam ad satisfactionem pro peccatis. His positis, duo sunt certa.

42
Medium
vel ob suâ,
vel ob alia-
nam boni-
tatem ape-
titur.

Medium
vel est actus
interior vel
exterior.

Prius est, actum interiorem voluntatis, qui immediatè versatur circa finem, vt amor, intentio, fruitio, habere speciem boni vel mali ex fine. Ratio est, quia finis est immediatum obiectum talis actus. Ob hanc causam actus diuersarum virtutum distinguuntur specie boni; quia versantur immediatè circa diuersos fines, id est, circa diuersa obiecta per se amabilia: & actus diuersorum vitiorum distinguuntur specie mali; quia versantur circa diuersos fines, qui diuerso modo rationi recte repugnant; vt in voluntate furti, adulterij, &c. Et hæc est primaria species boni vel mali in actu intentionis.

Actus inter-
rior volun-
tatis, habet
speciem bo-
ni vel mali
ex fine.

Alterum est, actum electionis medij per se indifferentis, non habere speciem boni vel mali ex medio, sed tantum ex fine ad quem hoc medium dirigitur. Itaque si finis est bonus, electio erit bona; si malus, mala. Et hæc quoque est primaria species boni & mali in huiusmodi electione. Sed duo sunt Dubia.

Similiter
electio ma-
di per se
indifferen-
tis.

D V B I V M I.

Vtrum, Quando aliquod opus externum per se bonum eligitur ob alium finem, electio illa habeat primariam speciem boni ex intrinseca bonitate medij, accidentariam autem ex fine? Similiter quando medium est per se malum, & refertur ad aliud malum, tamquam ad finem?

Quidam, inter quos Medina supra art. 4. & qu. 19. art. 2. putant in hoc casu electionem illam habere duplicem speciem. Vnam ex ordine ad propriam bonitatem medij; & hanc esse primariam, & essentialem, ratione cuius speciei ipsa sit actus elicitus à propria virtute. Alteram ex ordine ad finem extrinsecum; hanc esse

43
Sententia
Medina.

I iij secundum

secundariam & accidentalem, quæ cõmpetat electioni, vt est actus imperatus à virtute propria illius finis. v. g. Vis dare eleëmofynam vt placeas Deo: primariam speciem illius voluntatis dicunt esse ex habitudine ad honestatem eleëmofynæ; ideoque esse actum elicatum à virtute misericordiae: secundariam autem & accidentalem esse ex relatione ad gratificandum Deo; & hac ratione esse actum imperatum à charitate. Similiter cum quis vult ieiunare vt satisfaciat pro peccatis; hanc voluntatem esse actum imperatum à iustitia, elicatum à virtute abstinentiae.

Fundamentum est, Quia quando medium est per se bonum vel malum; accidentarium ei est, quod ordinetur ad alium finem: ergo finis ille solum se habebit vt circumstantia, non autem vt obiectum respectu illius electionis.

44 Sed contraria sententia est verior. Pro qua Dico Primò, Quando medium quod eligitur est secundum se malum; & finis ob quem eligitur, malus; tunc electio habet duplicem speciem malitiae; scilicet ex fine, & ex medio. Patet exemplo Aristotelis. Cum quis vult furari, vt moechetur; hæc enim voluntas habet malitiam furti & adulterij, quæ sunt duæ species malitiae. Sic cum quis vult occidere; vt spoliat; volitio illa habet malitiam homicidij & furti. Ratio est, quia vt voluntas contrahat aliquam speciem malitiae, non est necesse vt illa malitia sit propter se, aut etiam directè volita; sed sufficit vt illud sit volitum; cui ipsa est annexa: tunc enim & ipsa censetur volita interpretatiuè: quod satis est vt actui speciem mali tribuat; vt dictum est a. 2. dub. 4. Itaque propria malitia medij non minus tribuit specie actui voluntatis, quam malitia finis: Neque mirum est posse esse duas species malitiae in eodem actu simplici; quia respectu substantiae actus, sunt accidentariae.

Electio duplicem malitiam speciem contrahere potest, alteram ex medio, alteram ex fine.

45 Dices, D. Thomas hoc loco docet actum interiore accipere speciem boni vel mali ex fine, eò quod finis sit obiectum actus interioris: ergo in actu interiore non est nisi vna species malitiae, scilicet quæ accipitur ex fine.

Resp. D. Thomam non negare, quin in electione prauis medij ob prauum finem, sit duplex species malitiae; sed tantum vult illam speciem quæ accipitur à prauitate finis, esse principalem in actu interiore. Electio enim illa quæ quis vult furari, vt adulterium committat, magis est affectus adulterij, quàm furti; quia non tendit in furtum propter furtum, id est, propter furti commodum, sed propter adulterium; id est, adulterij voluptatem. Vnde magis censetur malitia adulterij esse volita, & tribuere speciem, quàm malitia furti: quia sicut in electione censetur magis esse volita bonitas finis, quàm bonitas medij; ita etiam inordinatio annexa fini, magis censetur volita, quàm ea quæ est annexa medio. Itaque malitia ex fine accepta, erit principalis; ex medio autem, solum accessoria.

Aduerte tamen, contrario modo contingere in actu externo: dum enim committis furtum ob adulterium, istud furtum externum habet malitiam furti tamquam principalem, & veluti essentialem; malitiam adulterij, solum accessoriam.

46 Ex his intelligi potest, quomodo verum sit quod ait Aristoteles 3. Ethic. c. 2. *Qui furatur propter adulterium, magis est adulter quàm fur:* hoc enim ve-

rum est, non quia illud furtum magis est adulterium, quàm furtum, vt Medina placet, hoc enim falsum est; sed quia affectus illius hominis magis tendit in adulterium, quàm in furtum: habet enim duos affectus interiores tendentes in adulterium; scilicet intentionem adulterij & electionem furti propter adulterium; quæ electio etiam tendit in adulterium tamquam in rationem formalem obiecti. In furtum autem solum habet vnum affectum; qui tamen non tendit in furtum propter furtum, sed propter adulterium; & ita magis in adulterium quàm in furtum; iuxta illud, *propter quod vnumquodque, & illud magis.*

Dico Secundò, Etiam si medium quod eligitur, per se bonum sit, si tamen ordinetur ad alium finem bonum, electio huius medij nõ habebit vllam speciem boni ex medio, siue primariam, siue accessoriam, sed solum ex fine. Verbi gratia. Si velis eleëmofynam vt placeas Deo; illa volitio habet speciem virtutis ex fine, non ex medio: vnde est actus charitatis in Deum, non misericordiae in proximum. Si velis eleëmofynam, vt satisfacias pro peccato; est actus iustitiae, non misericordiae. Si velis ieiunium, vt satisfacias voto; est actus religionis, non abstinentiae. Loquor autem de actu interno, non de externo.

Colligitur ex D. Thoma hoc loco, & ex Aristotele 2. Ethic. c. 4. vbi, vt opus aliquod sit opus virtutis, inter cetera requirit, vt fiat propter bonum illius virtutis.

Ratio est, quia etsi bonitas eleëmofynæ hic sit volita, non tamen est volita propter seipsam, sed solum vt est utilis ad alium finem; ac proinde tota ratio illam volendi, est bonitas finis: ergo bonitas finis tribuit speciem virtutis illi volitioni, non autem propria bonitas eleëmofynæ. Consequentia probatur, quia illa bonitas tribuit speciem actus voluntatis, quæ est ratio volendi: secus est de malitia, vt supra dictum a. 5. in dub.

Obijciunt Primò, Actus habet suam primariam speciem à suo obiecto formali: atqui obiectum formale electionis, est bonitas ipsius medij, non autem bonitas finis: ergo habet primariam speciem à medio; à fine solum secundariam. Ita Medina. 48 *Soluntur obiectiones.*

Respondeo Negando secundam partem minoris; quia etsi obiectum formale electionis sit bonitas medij, quatenus est utilis ad finem; tamen quia hæc bonitas habet suam speciem à fine (consistit enim in quodam ordine seu aptitudine ad finem) etiam electio speciem habet à fine: à bonitate autem propria, quam medium per se habet, nullam accipit speciem; quia hæc bonitas se habet vt obiectum materiale, à quo actus non habet speciem.

Obijciunt Secundò, Si des eleëmofynam vt placeas Deo, illa largitio eleëmofynæ habet duplicem speciem bonitatis, scilicet eleëmofynæ & charitatis; illa, est ex obiecto, vnde est primaria & inuariabilis; hæc, est ex fine, ac proinde accessoria & variabilis: ergo similiter voluntas dandi eleëmofynam ob talem finem, habebit primariam speciem ex obiecto, accessoriam ex fine.

Consequenter probatur, quia actus exterior & interior in ratione moris sunt vnus numero actus.

Respondeo Negando Consequentiam, Quia largitio eleëmofynæ externa, habet suam speciem ab obiecto, vt docet hic D. Thomas, quæ 49 *species*

Largitio externa eleemosynas habet suam speciem ab obiecto, quae non variatur nisi ordinatur ad ulteriorem finem.

species manet dum ordinatur ad ulteriorem finem; quia haec ordinatio est illi, merè extrinseca. Itaque manente specie quam habet ex obiecto, additur ei noua species bonitatis ex ordinatione ad finem. Et sic largitio eleemosynae, manens largitio eleemosynae, ex illa ordinatione extrinseca fit actus charitatis in Deum; quia sequitur ex affectu dilectionis Dei. Electio autem eleemosynae in illum finem, non habet ullam speciem ex obiecto materiali, sed solum ex formali, sicut omnis actus voluntatis: hoc autem obiectum est finis, vt supra dictum. Vnde ordinatio ad finem non est extrinseca electioni, sicut est extrinseca medio quod eligitur, sed est ei essentialis tribuens ei speciem essentialem.

Actus interior & exterior ab interiori imperatur, sunt veluti compositum ex anima & corpore.

Ad probationem Respondeo, Actum interio- rem & exteriorem imperatum ab interiori, esse quidem vnum numero actum compositum ex duobus, veluti animam & corpore. Sed hinc tantum sequitur, actum exteriorem vt informatur interiore, non habere speciem nisi à fine, sicut corpus non habet speciem nisi humanam, vt informatur animam. Cum hoc tamen stat quod secundum se & materialiter consideratus habeat speciem primariam ab obiecto, & accidentariam ex ordine ad finem; sicut corpus humanum habet suam speciem primariam à forma carnis, ossis, &c. accidentariam ab anima.

50

Obijcitur Tertio, Si electio non habet ullam speciem boni à medio, sed solum à fine; ergo omnes electiones factae ob eundem finem sunt pares bonitate; ac proinde non erit melius velle dare magnam eleemosynam propter Deum, quam parvam; velle vitam profundere pro Christo, quam fortunam.

Melius est velle dare magnam eleemosynam propter Deum, quam parvam.

Respondeo Negando Consequentiam. Quia eo melior est electio, quod medium, quod eligitur, est vtilius & efficacius ad finem, siue ipsum in se sit melius siue non. Vtilius autem est ad placendum Deo, dare omnia, quam partem tantum.

Itaque illa electio est melior, non quia eleemosyna illa praecise in ratione eleemosynae est melior, sed quia est vtilior ad finem; & ita magis particeps bonitatis finis. Bonitas tamen eleemosynae est fundamentum istius vtilitatis. Vnde dici potest, quod electio habeat bonitatem ex propria medij bonitate, tamquam ex fundamento, seu ratione materiali.

51

Obijcitur Quarto, D. Thomas 2. 2. qu. 31. art. 1. ad 2. docet actum qui proprie est vnus virtutis elicitivè, attribui alteri virtuti, sicut imperanti ad suum finem. Ponit exemplum in eo qui dat eleemosynam, vt satisfaciatur pro peccatis. Hanc enim eleemosynam esse actum elicitum misericordiae, sed imperatum à iustitia. Vnde aperte sequi videtur, primariam speciem electionis accipi à propria bonitate medij, accessoriam autem ex fine.

Respondeo, D. Thomas loquitur de actu externo eleemosynae, quem dicit proprie esse actum misericordiae elicitivè, quia secundum propriam bonitatem non pertinet nisi ad virtutem misericordiae. Hinc tamen non sequitur, electionem huius actus externi factam ob alium finem, esse actum elicitum misericordiae, aut ipsum actum externum fieri ex virtute misericordiae, quando fit ex affectu satisfaciendi pro peccatis, aut alterius virtutis. Simili modo intelligendum est,

Quo modo dicatur actus elicitivus ab una virtute, & imperatus ab alia.

quando dicimus aliquem actum virtutis esse elicitum ab vna virtute, & imperatum ab alia. Tantum enim significatur, illum actum externum secundum propriam bonitatem, quam habet ex sua materia, pertinere ad propriam aliquam virtutem, & ab ea elici, si per se & ob suam propriam bonitatem fiat; non autem si fiat ob bonum alterius virtutis. Vnde rectè D. Thomas supra, qu. 13. art. 1. ait, Actum fortitudinis factum ex amore Dei, solum materialiter esse actum fortitudinis, formaliter autem charitatis. Itaque elicitur à charitate, non à fortitudine.

DUBIUM II.

Vtrum quando assumitur aliquis actus interior voluntatis ad aliquem alium finem, accipiat aliquam bonitatem vel malitiam ex fine?

Caietanus hoc loco putat eandem esse rationem actus interioris & exterioris, quando ordinantur ad aliquem finem extrinsecum. Quare sicut actus exterior habet duplicem speciem boni vel mali, primariam ex obiecto, secundariam ex ordine ad finem; ita quoque actum interio- rem habere duplicem speciem boni vel mali, primariam ex obiecto, secundariam ex fine, ad quem ordinatur. Exemplum ponit in eo, qui odio habet Deum, vt assequatur regnum. Quod exemplum sic videtur intelligendum. Promittit diabolus alicui regnum alienum, si velit Deum odire; acceptat ille conditionem, & excitat se ad odium Dei: hoc odium, non solum habebit malitiam odij, sed etiam iniustae occupationis regni. Aptius exemplum fuerit in eo, qui excitat in se amorem erga Deum, erga res diuinas & virtutum officia, vt mereatur vitam aeternam, seu ex affectu vitae aeternae, qui affectus ad spem pertinet. Item in eo qui contritionem excitat, vt obtineat veniam peccatorum.

52
Sententia
Caietani.

Respondeo, Verius esse, actum internum voluntatis nullam bonitatem vel malitiam contrahere ex eo, quod sic ordinetur ad finem extrinsecum bonum, vel malum: vnde hac in parte magna est differentia inter actus internos & externos.

53

Ratio colligitur ex dictis supra q. 17. a. 4. Idcirco enim actus exterior accipit aliquam speciem boni vel mali ex ordinatione ad finem extrinsecum, quia informatur actu interiore, respiciente illum finem, ita vt vnus numero actus moralis cum illo efficiatur; sicque esse morale, & bonitas actus interioris communicatur exteriori, tamquam parti materiali vnus actus completi; sicut excellentia animae communicatur corpori. Interior autem actus voluntatis quo aliquid propter se amatur, vel odio habetur, non potest sic informari alio actu interiore, vt vnum actum morale cum illo conficiatur; ac proinde non potest ei communicari bonitas vel malitia illius actus, quo erat volitus & relatus ad alium finem. Verbi gratia. Volo excitare in me amorem Dei, vt merear vitam aeternam: Voluntas excitandi hunc amorem propter vitam aeternam, habet bonitatem ex fine, scilicet ex ordine ad vitam aeternam; est enim electio medij vtilis ad hunc finem: sed hanc bonitatem non comunicabit actui amoris Dei, quia non informat illum amorem, ita vt vnum actum morale cum illo efficiatur.

Actus interioris voluntatis non contrahit bonitatem vel malitiam accidentialem ex fine extrinseca.

Quod